

GAZETA OLSZTYŃSKA

„Gazeta Olsztyńska“ z dod. „Przyjaciel Dzieci“ wychodzi codziennie z wyjątk. niedziel i świąt i koszt. na miesiąc grudzień z odnosz. do domu 2 marki złote, do Polski 3 marki złote lub 300 000 mkp., które należy wpłacić na nasze konto w Banku Dyskontowym w Bydgoszczy.

Ojców mowy, ojców wiary
Brońmy zgodnie: młody, stary!

Niech będzie pochwalony
Jezus Chrystus!

Ogłoszenia przyjmuje się za opłatą 10 fen. zł. za rząddek jednolamowy. Wiersz reklamowy 30 fen. złotych. Redakcja i Administracja: Ailenstein, Mühlenstr. 2. Telefon 531. [Pocztowe konto czekowe: Königsberg 19466. Rękopisów Redakcja nie zwraca.

Rok XXXVII.

Olsztyn, na wtorek 25 grudnia 1923 r.

Nr. 290

Na Boże Narodzenie.

Raduj się ziemi! Bóg z nieba zstępuje aby nas wyrwać z niewoli czarta i wyzwolić z ciemności, aby świat blaskiem swym oświecić i rozproszyć ciemności jego a błędy i złości nasze.

Raduj się ziemi! Wyśpiewuj i ciesz się z Aniołami, z pełnych piersi niechaj zabrzmi śpiew niebieski »Gloria in excelsis«, albowiem narodził nam się ten, który Boga z ludem pogodzi i połączy. Raduj i ciesz się ziemi, masz bowiem pokój żądany, Bóg ci przebaczył więc połącz się z niebem a śpiewaj śpiewaj!...

Radujcie się narody! Spieszcie do stajenki a zgiąwszy pokornie kolana, witajcie swego Króla: on wam da — gdyście dobrej woli — pokój i pomyślność na ziemi a zbawienie wieczne w niebie.

Raduj się ludu polski, ty który tu w Niemczech walczysz o wiarę i język po ojcach od dziedziczony i niesprawiedliwość cierpisz... Widok Małańkiego niech cię ukoi Twoje poniżenie niezem wobec ponżenia Mesjasza. Cierpieć i pracować musisz za przykładem Tego, którego dziś witasz a będziesz triumfował nad niesprawiedliwością i wszelką ciemnością twych sióstr i braci, twych rodaków.

Bądź wierny i pełny nadziei, że Jezus Prawodawca i w państwie niemieckim nowe prawa ogłosi a dawne ustawy, niesprawiedliwość czyniące, poznoś, iż stary zakon, ten zakon zemsty przestoczy na zakon miłości i tobie ludu polski przyniesie przez swe narodzenie: odrodzenie.

Raduj się narodzie polski żyjący pod skrzydłami Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej, bo choć wiele srogich i bolesnych katuszy przeszedł, jednak ufając Bogu i swym własnym siłom doczekałeś się cudu, iż jako

* naród wolny wraz z dziećmi twojemi po świecie rozproszonymi idziesz do żłóbka, aby uprosić to, o czem śpiewamy:

* Podnieś rękę, Boże Dziecię,
* Błogosław Ojczyznę miłą,
* W dobrych radach, w dobrym bycie,
* Wspieraj Jej siłę Swą siłą...

* Podnieś rękę, błogosław Boże Dziecię!
* Ojczyzna nasza, naród nasz potrzebują dziś szczególnie Twojego błogosławieństwa.

* Spójrzj łaskawie na naród nasz, któremu dajesz o Jezu wolność, a który zapomina o tem, że wolny i popełnia znowu błędy i grzechy, za które pokutować musiał w stuletniej przeszłości niewoli.

* Podnieś rękę i błogosław o Jezu! Błogosław świętej Warmji, która zawsze stała na straży wiary św., błogosław Powiślanom, Mazurom, błogosław G. Śląskowi i rodakom naszym, rozproszonym na obczyźnie.

* Spraw o Jezu, abyśmy wszyscy pozostali wiernymi synami Twojego Kościoła, abyśmy zachowali mowę ojczystą od Ciebie nam daną, abyśmy dzieci nasze wychowali na dobrych Katolików i Polaków, błogosław nam w walce z mocami piekielnymi, które zamiast miłości i zgody — nienawiść i zemstę głoszą.

* Błogosław o Jezu Małańki Młodzieży naszej, natchnij i oświeć ją, ażeby nie zatracala darów Bożych, ażeby czciła ojca i matkę, ażeby nie pogardzała mową, w której matka modlić do Ciebie o Jezu ją uczyła. Tobie Boża Dziecino powierzamy tę Młodzież naszą, Tobie poświęcamy jej pracę dla dobra wiary świętej i sprawy naszej słusznej i sprawiedliwej.

* W tej myśli stańmy u żłóbka i zaśpiewajmy tryumfalnie i z gorącą wiarą i miłością: »Chwała, na wysokości a pokój na ziemi«.

Przegląd polityczny.

Polska.

Exposé prezydenta Grabskiego.

Warszawa. (AW.) Na posiedzeniu sejm u premier Grabski wygłosił krótkie przemówienie programowe, stwierdzając na wstępie, że wobec niemożności utworzenia rządu parlamentarnego, pan Prezydent Rzeczypospolitej powierzył mu jako mężowi zaufania utworzenie gabinetu pozaparlamentarnego. — Rząd ten jako najglówniejsze swoje cele uważa naprawę skarbu, uporządkowanie administracji, obronę kraju i oświatę publiczną. Sytuacja w kraju bowiem jest taka, że w żadnej dziedzinie np. szkolnictwa, reform rolnych i udoskonalenia społecznej struktury państwa nie może być mowy o żadnej konkretnej pracy wobec trudności finansowych, które stwarzają niebezpieczeństwo zakłócenia spokoju publicznego. Dwa poprzednie rządy przygotowały podstawy dla dzieła naprawy skarbu, opracowując system podatkowy. — Rząd obecny zamierza dalej prowadzić to dzieło a celem owocego skutecznego naprawy skarbu zwrócić się premier do sejm u z żądaniem uchwalenia nadzwyczajnych pełnomocnictw skarbowych dla rządu na przeciąg jednego roku.

Uchwalenie wotum zaufania rządowi Grabskiego.

Warszawa. (AW.) Na posiedzeniu sejm u uchwalono wniosek nieprzyjęcia do wiadomości rezolucji marszałka Rataja wszystkich głosami przeciw głosom Wyzwolenia. Następnie ukończono dyskusję nad exposé Grabskiego, poczem odbyło się głosowanie nad wotum zaufania. Za wotum oświadczyło się 193 posłów, przeciw 76, ponadto oddano cztery kartki białe i 7 nieważnych. Wyzwolenie, klub Bryła i PPS, wstrzymały się od głosowania. Przeciw gabinetowi głosowały kluby mniejszościowe.

Ustawa o pełnomocnictwach w Polsce.

Warszawa. (AW.) Ustawa o nadzwyczajnych pełnomocnictwach skarbowych, która była przedmiotem pierwszego czytania na posiedzeniu sejm u, przewiduje następujące postanowienia:

Artykuł I upoważnia Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały rady ministrów do wydania w przeciągu roku z mocą ustawową rozporządzeń dla przeprowadzenia sanacji skarbu i reformy walutowej, Upoważnienie dotyczy następujących punktów; Zaciągnięcie pożyczki państwowej w wysokości 500 milionów franków złotych, zmiany w statutach państwowych i instytucji kredytowych, zmiana w terminie płatności podatków, ustalenie nowego systemu monetarnego i wprowadzenie go w życie, ustalenie sposobu przejścia na nową walutę, zatwierdzenie statutu banku emisyjnego, przerachowanie zobowiązań w markach polskich na nową walutę, sprzedaż państwowych przedsiębiorstw do sumy 150 milionów franków złotych, zastosowanie jaknajwiększej oszczędności przez zmiany w organizacji władz administracyjnych.

Nowe linje kolejowe.

Ministerjum kolei żelaznych zamierza przystąpić w roku przyszłym do budowy następujących 8 linii kolejowych, lub o ile są one już w budowie w tymże czasie je ukończyć: 1. Zgierz—Kutno, 2. Kutno—Płock, 3. Nasielsk—Sierpc, 4. Kutno—Strzałków, 5. Chorzów—Szarlej (jako połączenie między północną i południową częścią Śląska), 6. Maków—Niezierów, 7. Kochonice—Nowe Hajduki, 8. Pawłowice—Chybia (dla połączenia sieci kolejowej małopolskiej ze Śląską).

Gdańsk.

Kłamiwe informacje gdańskie.

Gdańsk, 20. 12. (A. W.) Wczorajsza „Danziger N. Nachr.“ i dzisiejsza „Danziger Ztg.“ zanotowały pogłoskę jakoby wysoki komisarz wydał decyzję, za wieszającą rozporządzenie polskiego ministerjum skarbu o opłatach celnych na okres 2 tygodni t. j. do 1 stycznia 1924. Wiadomość ta oczywiście obliczona była na naiwność czytelników, nie zdających sobie sprawy z procedury prawnej, jaka w sprawach spornych obowiązuje między Polską a Gdańskiem.

W danym wypadku nie mógł wysoki komisarz jednostronnie wydać rozporządzenia zawieszającego rozporządzenie polskiego ministerjum, dotyczące się całego obszaru celnego Rzeczypospolitej. Wymienione dzienniki podały wiadomość fałszywą i sprzeczną z rzeczywistością.

Według informacji, jakie zasięgnęliśmy u źródeł miarodajnych, istota sprawy przedstawia się następująco: Wobec kroków jakie gdańskie sfery kupieckie i senat podjęły wobec rządu polskiego i wysokiego komisarza co do zmiany rozporządzenia o placie w złocie stawek celnych, Wysoki Komisarz zwrócił się do rządu polskiego z propozycją swego pośrednictwa w tej sprawie, przyczem jako projekt wysunął ewentualne opłacanie w okresie do 1 stycznia r. b. przez kupiectwo gdańskie zamiast stawek w złocie, stawek w walutach pełnowartościowych. Tę propozycję wymienione dzienniki niemieckie przedstawiły jako decyzję zawieszającą i dopiero później zamieściły sprostowanie zgodne z istnym stanem rzeczy.

Niemcy.

Bank rentowy odmówił Rzeszy pożyczki.

Berlin. (PAT.) Na pierwszym posiedzeniu rady nadzorczej niemieckiego banku rentowego odrzucony

został wniosek ministerstwa Rzeszy o udzielenie skarbowi nowych kredytów. Decyzja ta umotywowana była tem, że nie można narażać banku rentowego na podkopanie całego zaufania do niego.

Pożyczka niemiecka a komisya odszkodowań.

Paryż. Najbliższe posiedzenie komisji odszkodowań odbywa się w piątek. Na tem posiedzeniu rozpatrywać będzie komisya sprawę pierwszeństwa pożyczki niemieckiej, która ma być zaciągnięta na cele aprowizacyjne i dokona niezawodnie wyboru członków komisji rzeczoznawców.

Projektowany zamach na komisarza państwa.

Monachium. (PAT.) Urzędowo podają: Dyrekcyja policji otrzymała wiadomość o projektowanym zamachu na generalnego komisarza państwa. Podjęte natychmiast dochodzenia doprowadziły do aresztowania aktora Jana Barthele pochodzącego z Saksonii. Barthele przyznał się do zamiaru zastrzelenia generalnego komisarza i podał, że poczynił już odpowiednie przygotowania.

Walka o 10-godzinny dzień pracy.

Berlin. (AW.) W całym szeregu wielkich Zakładów przemysłowych nadreńskich robotnicy nie zgodzili się na przedłużenie dnia pracy. Przemysłowcy niezwłocznie po tych uchwałach wypowiedzieli robotnikom umowy.

Rosja.

Śmiertelna nienawiść sowjetów do Szwajcjarji.

W odpowiedzi na zaproszenie Ligi Narodów na konferencję do Genewy na dzień 21 stycznia w sprawie rozszerzenia zasad przyjętych na konferencji w Waszyngtonie, a dotyczących rozbrojenia morskich. Cziczerin odpowiedział sekretarzowi Ligi Narodów, że aczkolwiek rząd S. S. S. R. nie zmieni swego zasadniczego stosunku do tak zwanej Ligi Narodów, to jednakże, chcąc współdziałać wszelkimi siłami do ustalenia pokoju, gotów jest uczestniczyć w konferencji o rozbrojeniu morskich pod tym jednak stanowczym warunkiem, że konferencja nie odbędzie się na terytorjum szwajcarskiem, ponieważ rząd szwajcarski nie dał rządowi sowjeckiemu żadnego zadośćuczynienia po zbrodni zabójstwa Worowskiego. Wobec tego rząd sowjecki nie może postać do Szwajcjarji swoich przedstawicieli.

Grecja.

Grecja oddaje władzę Venizelosowi.

Ateny. (PAT.) Pisma stwierdzają, że sytuacja polityczna wchodzi obecnie w nową fazę. Wobec tego że ruch na rzecz przewrotu Venizelosa od wczoraj zaczął się rozszerzać, ligi wojskowe Aten i prowincji, które domagały się wyjazdu króla, oraz oficerowie postanowili obecnie zwrócić się z wezwaniem do Venizelosa, prosząc go, aby powrócił do Grecji i objął władzę i przedsięwziął uporządkowanie wewnętrznej sytuacji politycznej kraju, mając wolną rękę w działaniu. Ligi wojskowe obowiązują się rozwiązać po powrocie Venizelosa w celu zaniechania uprawiania polityki i ograniczyć się wyłącznie do spełnienia swych obowiązków wojskowych. Ligi te wystosowały w tym sensie telegram do Venizelosa. Ponadto bardzo wielka liczba deputowanych liberalnych, na czele których stoi Gonatas, wysłała do Venizelosa telegramy z życzeniami z powodu odniesionego zwycięstwa przy wyborach, oraz z prośbą o przyspieszenie powrotu do Grecji w celu objęcia władzy. Deputacja meeningu, który odbył się 2 bm., wyjechała wczoraj do Paryża w celu zaproszenia Venizelosa do powrotu. Deputacja ta zawiązała list od Paskirosa, który, zaznaczając w związku z rezultatem wyborów dokonany zwrot opinii, podkreśla, że jednomyślnie wypowiedzenie się wyborców, nawet mieszkających w Peloponezu na rzecz Venizelosa przemawia za koniecznością szybkiego powrotu do jego kraju.

Generał Józef Haller u Forda.

Pisma amerykańskie podają opis wizyty generała J. Hallera, bawiącego od dłuższego czasu w Stanach Zjednoczonych, u słynnego fabrykanta samochodów i wybitnego antysemitę H. Forda. W Dearborn zwiadał generał fabryki samochodów, Ford w ciągu rozmowy zapytał Hallera o zdanie w sprawie protestów żydów amerykańskich z powodu przyjazdu generała, rzekomego pogromcy żydów polskich. Generał odpowiedział, że zarzuty te są wprost idiotyczne.

Na to Ford: „Jesteś Pan widocznie mądrym i dobrym człowiekiem, jeżeli Cię żydzi atakują“.

Pozatem nastąpiła długa rozmowa z pomocą tłumacza. Ford okazał wielkie zainteresowanie stosunkami gospodarczymi w Polsce i zadawał generalowi pytania, na które generał wyczerpująco odpowiadał. Mówił przedewszystkiem o naturalnych zasobach Polski. Potem rozmowa zesłała na temat założenia fabryki Forda w Polsce. Generał Haller wyjaśnił mu potrzebę takiej fabryki w Polsce i dogodne warunki do jej założenia. Zazaczył, że Małopolska byłaby najlepszym miejscem do założenia fabryki samochodów, gdyż znajduje się tam węgiel i nafta. Na to Ford pośpiesznie zapytał, czy jest tam także i siła wodna. Generał odpowiedział twierdząco.

Przy końcu rozmowy generał Haller zapytał Forda, w jakiej polski w pracuje w jego zakładach. Ford

odrzekł, że wieki procent i że robotnicy ci są jedni z najlepszych.

Na zakończenie wizyty Ford ofiarował generalowi Hallerowi swoją fotografię z własnoręcznym podpisem. Z Dearborn cały orszak wyruszył do zakładów w Highland Park. Podczas zwiedzania ich generał poznał wśród robotników jednego ze swoich dawnych żołnierzy i bardzo serdecznie się z nim przywitał.

O antypaństwową działalność.

Pamiętamy wszyscy doskonale sensacyjny proces, jaki rozegrał się z początkiem września roku ub. przed 6 tą Izba karna Sądu Okręgu. w Poznaniu przeciwko: Czesławowi Porankiewiczowi, Dawidowi Chałmowski, zwanemu się Kossowskim, oraz Oskarowi Szwabowi, którym prokuratura zarzucała, że od czerwca do września 1921 r. tworzyli organizację, mającą na celu zmianę obecnego ustroju Rzeczypospolitej przemocą i wprowadzenie rządu robotniczych oraz żołnierskich, słowem systemu bolszewickiego w Polsce. Oskarżeni pozostali w stałym kontakcie z Moskwą, dowodem czego służył list niejakiego Simonowa, bolszewickiego komisarza dla propagandy komunizmu w Polsce, a w którym to liście tenże Simonow zawiadamył miejscowych komunistów o wyasygnowaniu dla nich specjalnych funduszy. Akcją swoją Porankiewicz oraz jego towarzysze prowadzili nader energicznie, nawołując na wiecach do antypaństwowej działalności, wydając pismo w duchu komunistycznym, prowadząc wyjątkową propagandę wśród szerokich warstw, popierając wszelkie poczynania o charakterze wywrotowym, zbierając skrzętnie wiadomości o rozlokowaniu, oraz siłę wojsk, o ich uzbrojeniu, — słowem pracowali ręką w rękę z krwawymi władcami bolszewji. W wyniku rozpraw sądowych Porankiewicz został skazany na 6 lat ciężkiego więzienia, Kossowski na 5, a Szwab na 5 lat twierdzy. Założył oni rewizję, w rezultacie której Sąd Najwyższy uchylił wyrok I. instancji, przekazując sprawę do ponownego rozpatrzenia. Kossowski stanął już po raz drugi przed sądem i otrzymał zmniejszoną karę, a mianowicie dwa i pół lata twierdzy. Szwab nie stawiał się na rozprawę, a Porankiewicz został wymienionym do bolszewji, skąd ostatnio uciekł, wobec czego w dniu dzisiejszym stanął przed Sądem Okręgowym, który ponownie rozpatruje jego sprawę.

Od samego rana panuje na korytarzu przed salą posiedzeń ogromny tłok, wszyscy bowiem pragną dostać się na salę rozpraw, a wpuszczają jedynie za biletami, z konieczności, wobec szczupłości miejsca w ograniczonej liczbie. To też niebawem audytorjum wypełnia się całkowicie a wszyscy z dużym zaciekawieniem oczekują pojawienia się Porankiewicza. Dają się słyszeć rozmaite spostrzeżenia oraz uwagi na temat samej sprawy, oraz osoby oskarżonego.

Wreszcie wchodził on sam elastycznym krokiem, nie znając na nim bynajmniej nędzy, jaką rzekomo miał cierpieć.

Wkrótce potem zjawia się komplet wyrokujący z przewodniczącym p. prez. Pałędzkim na czele. Oskarża p. prokurator Osada, a broni p. Grybski. Ten ostatni przed rozpoczęciem posiedzenia prosi o głos i w dłuższym przemówieniu domaga się zmiany przewodniczącego gdyż uważa, że p. prez. Pałędzki jest „uprzedzony“. Przeciwno temu protestuje oskarżyciel publiczny. Sąd udaje się na naradę, która trwa bardzo długo, gdyż około półtorej godziny, poczem ogłasza postanowienie mocą którego odwołuje się do sądu I. instancji z września r. ub., wreszcie orzeczenia Sądu Najwyższego. Po odczytaniu tych aktów przewodniczący zarządza przerwę do godz. 16 tej.

W procesie przeciwko Porankiewiczowi wydał Trybunał wyrok skazujący oskarżonego na dwa lata i dziesięć miesięcy twierdzy z policzeniem czasu przybytego w areszcie śledczym względnie więziennym.

Wiadomości kościelne.

Konsystorz Papieski.

Rzym. Papież rozpoczął swe przemówienie na odbywającym się obecnie konsystorz od wyrażenia żalu z powodu śmierci kilku kardynałów, zmarłych od czasu ostatniego konsystorza. Następnie Ojciec święty ubolewał nad tem, iż życie narodów nie zmieniło się na lepsze. Dla ulżenia niedoli ludzkiej Papież zwrócił się do kard. Gespari z poleceniem, aby za pośrednictwem nuncjusów apostolskich w różnych krajach świata zaapelowali do narodów, które posiadają nadmierny zapas zboża, by przyszyły z pomocą wielu nieszczęśliwym. Papież zaznacza, iż jego wezwanie o pomoc narodom, które ucierpiały na skutek wojny, znalazło oddźwięk, wskutek czego zdołało uratować wielu nieszczęśliwych. Ojciec święty wyraził niepokój z powodu losów biskupa Cieplaka, który wciąż jeszcze znajduje się w więzieniu, dodając, iż nie mogąc uczynić nic innego, usiłuje przynieść mu ulgę modłami. Wszyscy którzy usiłują doprowadzić ludy Wschodu do zjednoczenia kościoła, znajdują w pamięci męczeństwa św. Józefata Kunewicza bodziec do swej pracy.

Witold Zechenter.

Baśń Bożego Narodzenia.

Tak słodka kwitnie baśń w tę świętą noc zimową...
czar budzi się na nowo zaklęty w wzruszeń jaśń...
cud dziwny złoci się na fali w szczęściu skrytej
i wstają dawne mity w srebrzystej uczuć mgie...

Bo tam, daleko... hen... gdzie gwiazda płonie złota,
otwarte niebios wrota iszczają ludzi sen —
niebiański schodzi Król i rodzi się w stajence...
On kres położy męce i zciszy łyzy i ból...

I szczęścia da nam blask... i bożych uczuć przedzą
zlituje się nad nędzą w szczodrości świętych łask...
zaklęty w wzruszeń jaśń czar zbudzi się na nowo...

W tę świętą noc zimowa spełni się słodka baśń...

KRONIKA.

Olsztyn, 24 grudnia 1923.

Kalendarz na wtorek: Boże Narodzenie.
Wzchód słońca o godz. 8,00; zachód o g. 4,05.

— **Podarek Gwiazdkowy** zrobić można niezamownym przez zapisanie „Gazety Olsztyńskiej” na miesiąc styczeń lub dłużej. Prosimy napisać nam na które nazwisko i dokąd gazeta ma być wysłana a natychmiast prześlemy. Abonament w wysokości 2 mk. za miesiąc dotychczas należy w liście lub przekazać na pocztowe konto czekowe Königsberg 19466. Wydawnictwo.

— **Do wiadomości** uczestnikom i uczestniczkom Szkoły przygotowawczej, że nowe lekcje rozpoczyna się we czwartek, 3-go stycznia 1924 r. Polsko-kat. Tow. Szkolne.

— **Z powodu uroczystych świąt Bożego Narodzenia** następny numer „Gazety” ukaże się dopiero w czwartek 27. bm. w zwykłym czasie.

Z Warmji.

* w Olsztynie. Staraniem Zarządu Towarzystwa Kobiet Polskich w Olsztynie odbyło się wczorajszej niedzieli „Gwiazdka” na którą przybyła znaczna liczba członkiń i gości. Wieczorek rozpoczął się przemową przywitalną przewodniczącej i wspólnym odśpiewaniem pieśni „Bóg się rodzi”. Mała Kollmitówna zadeklamowała wierszyk „Bóg się rodzi”. Następnie odegrały dzieci sztuczkę gwiazdkową „W noc wigilijną”, z której wywiązały się ku ogólnemu zadowoleniu. Przedewszystkiem karzełki odczytały rolę znakomicie. Po przedstawieniu nastąpiły deklamacje dzieci i gości. Śliczny wiersz „List z Sybiru” wygłosiła p. Fiutakówna. Po deklamacjach obdarzono przeszło 30 członkiń i kilkoro dzieci. Wspólną kawką, muzyką i pieśniami gwiazdkowymi zakończono wieczór. Przebieg wieczorku był bardzo harmonijny i z zadowoleniem wracał każdy do domu. Specjalne uznanie należy się p. Czerlickiej która bezinteresownie zajęła się urządzeniem kawki dla wszystkich członkiń i gości. Uczestnik.

— **Podziękowanie.** W ubiegłą niedzielę urządzono wieczór gwiazdkowy, gdzie obdarzono przeszło 30 osób i 10 dzieci. Zadowolenie wśród obdarzonych było wielkie i sprawiłoby niewątpliwie ofiarodawcom radość gdyby wszyscy mogli być obecni. W imieniu obdarzonych członkiń jak i zarządu Tow. Kob. Polskich w Olsztynie składamy wszystkim ofiarodawcom serdeczne „Bóg zapłać”.

Za zarząd Wanda Pieniężna
Jadwiga Czerlicka.

— **Ofiarność.** Na gwiazdkę dla Tow. Kobiet w Olsztynie złożył w dalszym ciągu p. Rohloff z Patryk 2 i pół funta mięsa gęśniego i funt jabłek, N. N. z Olsztyna 10 mk., N. N. 2 mk., pan A. z Olsztyna 10 funtów miodu.

— w Zima. Według kalendarza zima rozpoczęła się dnia 22-go grudnia. W rzeczywistości zawitała ona już kilka dni przed i przyniosła nam mróz i śnieg. Pola i ulice pokryte są śniegiem a odgłos drwonuszków przy koniach przed saneczkami nadaje naturze nastrojów świąteczny. Przez Święta będziemy więc mieli powietrze prawdziwie gwiazdkowe.

— **Podniesienie odszkodowań dla inwalidów i urzędników.** W myśl rozporządzenia ministra pracy Rzeszy będą zakłady ubezpieczeń wypłacały od 1 stycznia 1924 roku odbiorcom rent inwalidzkich za pośrednictwem poczty 13 marek miesięcznie, wdowom 9 marek, sierotom 7 marek. W dziale ubezpieczeń urzędników prywatnych wynoszą odpowiednio stawki 30, 18 i 15 marek rentowych. Do rent inwalidzkich i emerytur w wypadku, gdy według ustawy o ubezpieczeniu dopłaca się dodatek na dziecko, dochodzi jeszcze dopłata 3 marek miesięcznie.

— w Pamiętacie o psach. Jeżeli właściciele psów zniewoleni są do wzięcia takowych, natenczas przedewszystkiem w zimie więcej o nich pamiętać należy. Przedewszystkiem dbać należy o to, żeby do budy psa nie wiał śnieg, musi ona być dość obszerna i bez szparów. Najlepiej postawić ją tam, gdzie wiatr nie wieje a u góry wejścia przybić kawał starego miecha. Stomę należy częściej odnowić, gdyż ples nanosi na legowisko śniegu, który się roztopi. Woda do picia musi mieć temperaturę letnią.

— **Sprawa hipotek przedwojennych.** Wyrok sądu najwyższego w Lipsku z dnia 28. listopada b. r. dotyczący uwarotwień hipotek przedwojennych,

o którym już pisaliśmy, obudził ponownie nadzieje właścicieli takich hipotek. Sądzili bowiem, że otrzymają teraz zwrot pieniędzy wypożyczonych w wartości przedwojennej. Obecnie wysuwa się jednak pytanie, co stanie się z sumami hipotecznymi, gdy marka papierowa zostanie wycofana z obiegu, a jedynym środkiem płatniczym będzie marka rentowa, teoretycznie równa marce złotej. Po nadejściu tego stanu rzeczy zasadniczo ustanie możliwość zaoferowania spłaty sumy hipotecznej w markach papierowych.

W związku z powyższym pytaniem koła miarodajne (rządowe) zajęły się sprawą hipotek i mają ją rozstrzygnąć w drodze rozporządzenia na mocy ustawy o pełnomocnictwach dla rządu. Koła rządowe przeciwnie są spłacaniu hipotek dostosowanych do dzisiejszej wartości pieniądza, gdyż postawiło by to na porządku dziennym sprawę takiej samej spłaty szeregu wierzycielności państwowych. Poza to rząd widzi we własności nieruchomości, bardzo pożądanym obiektem do opodatkowania, względnie do wykorzystania na cele odszkodowań. Jak widać z komentarzy prasowych sprawa przybiera dla właścicieli sum hipotecznych obrót niepomyślny.

Wielebnemu Duchowieństwu, szanownym Czytelnikom, Przyjaciółom i Współpracownikom pisma naszego życzymy zdrowych i szczęśliwych Świąt.

Redakcja i Wydawnictwo
„Gazety Olsztyńskiej”.

— **Wykradanie dolarów z listów.** Wykradanie dolarów z listów amerykańskich jest na porządku dziennym. Adresaci otrzymują w listach zamiast upragnionych dolarów karteczki z dopiskiem: „Nie szukajcie brakujących pieniędzy, gdyż wysyłać pieniędzy w listach zwykłych jest karygodne”. Oczywiście takie karteczki wkładają do listów złodzieje, którzy wyjmują dolary i zatrzymują dla siebie. Nie trzeba się pozwolić zastraszyć, lecz temwięcej domagać się od urzędu pocztowego, by zarządził dochodzenia za złodziejami. Wymówki urzędników pocztowych, iż poczta nie wynagrodzi zaginionej zawartości znajdujące się w zwykłej przesyłce pocztowej, są bezpodstawne. Przeciwnie, nadzyskoczyć pocztę należy na tem, ażeby jej donoszono o każdej kradzieży dolarów.

— **Nowe wybory do zastępstw gminnych.** Trzecie czytanie projektu ustawy o nowych wyborach do zastępstw gminnych odbyło się na poniedziałkowym posiedzeniu sejmiku pruskiego. Projekt przyjęto 178 głosami przeciw 38. Przepisy wykonawcze przewidują przeprowadzenie wyborów najpóźniej do 4-go maja 1924. — Do wyborów nie jest zbyt daleko. Wybory w Prusach Wschodnich mogą przynieść różne niespodzianki. W każdym razie Rodacy nasi w poszczególnych gminach powinni już teraz czynić przygotowania do wyborów, przedewszystkiem zaś powinni się rozzejrzeć za odpowiednimi kandydatami.

— **Na drodze do czynszu przedwojennego.** Niemiecka ustawa w przedmiocie czynszu mieszkaniowego z dnia 24 marca 1923 r. zostanie zniesiona z końcem roku bieżącego. Od 1 stycznia 1924 r. zacznie obowiązywać czynsz przedwojenny (z dnia 1 lipca 1914 r.). Nie od razu będzie pobierany całkowity przedwojenny czynsz mieszkaniowy. Dnia 1 stycznia 1924 r. wynosić będzie czynsz mieszkaniowy 25 proc. czynszu przedwojennego. Potem aż do 1 października 1924 r. podwyższa się czynsz mieszkaniowy z miesiąca na miesiąc w sposób następujący: 1 lutego na 30 procent, 1 marca na 35 procent, 1 kwietnia na 40 procent, 1 maja na 50 procent, 1 czerwca na 60 procent, 1 lipca na 70 procent, 1 sierpnia na 80 procent, 1 września na 90 procent, 1 października na pełne 100 procent.

Właściciele domów nie otrzymają pełnego czynszu mieszkaniowego. Pewien procent odpada na podatek od czynszu mieszkaniowego, płatny od 1 lutego 1924 r. Na właścicieli domów przypada: od 1-go stycznia 25 procent, od 1 lutego 27 procent, od 1 marca 32 procent, od 1 kwietnia 34 procent, od 1 maja 35 procent, od 1 czerwca 36 procent, od 1 lipca 37 procent, od 1 sierpnia 38 procent, od 1 września 39 procent, od 1 października 40 procent, od 1 listopada 50 procent czynszu mieszkaniowego. Nowy podatek od czynszu mieszkaniowego administrować będą gminy, które 50 procent tych podatków muszą dawać Rzeszy. Część przypadająca na Rzeszę ma być obrócona na nowe budowie. Wyższych czynszów, jak powyżej podano brać nie wolno.

Z Powiśla.

* w Kwidzynie. Zatrudniony u właściciela ziemskiego Gehdego 22-letni robotnik Kunkel zawiódł w nieobecność właściciela 14-letnią córkę takowego do chlewa i zamierzał dopuścić się na niej gwałtu. Rozpusznik nie puścił ofiary swej, pomimo krzyku którą wszczyła służąca. Tylko z trudnością udało się nieprzytomne dziecko wyratować. Gdy ojciec dziewczęcia nadbiegł, rzucił się K. na niego. We własnej obronie wystrzelił G. ramię K. w pierś. Przypuszcza się, że K. jest sprawcą kilku napadów na dziewczęta, których dopuszczono się w ostatnim czasie poza miastem.

Z dalszych stron.

* w Hannoverze. Zamach na Noskego. W piątek 21-go grudnia wieczorem o godz. 7-mej popełniono

w gmachu rejencyjnym w Hannoverze, gdzie mieszka również nadprezes Noske, zamach przez położenie bomby. Okna i drzwi ze strony frontowej zostały wdużone, wszystkie szyby pofluczone. Ludzie na szczęście nie odnieśli szwanku.

* Berlin. Zwyczajka dodatku do podatku gruntowego. Magistrat berliński postanowił dodatek do państwowego podatku gruntowego, pobierany na korzyść miasta w wysokości 33 1/2 procent, podnieść do 100 procent. Oznacza to nowe bardzo znaczne obciążenie lokatorów, którzy obowiązani są do płacenia zarówno podatku głównego jak i dodatku.

Literatura.

„**Przyjaciel Szkoły**” Dwutygodnik Nauczycielstwa Polskiego Rocznik II Nr. 19/20 Adres Redakcji: Poznań, Różana 4 a. Wyszedł ostatni zeszyt „Przyjaciela Szkoły” w objętości 32 stron. Na zakończenie roku wydawnictwa, roku jubileuszowego poświęconego pamięci zasłużonego pijara Stanisława Konarskiego i chlubnej Komisji Edukacji Narodowej przynosi „Przyjaciel Szkoły” cenny przyczynek do historii wychowania szlacheckiego w Polsce. Znany pedagog Dr. Franciszek Majchrowicz (Lwów) wydobyl z rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich „Instrukcję Wychowawczą Kasztelana Ewarysta Andrzeja Kuropatnickiego dla Syna Józefa Xawerego, udającego się na naukę do Kolegium Rzeszowskiego Scholarum Piarum roku 1776” która poprzedzona wstępem, ukazuje się po raz pierwszy drukiem w „Przyjacielu Szkoły”. Wcześniej „Praktyka Nauczycielska” rozpoczyna E. Groele: „Rozbiór literacki w szkołach powszechnych” w formie lekcji praktycznych. Jako pierwsza z szeregu lekcji przynosi najnowszy Nr. „P. S.” rozbiór sonetu „Stany akermanskie”. Drugi artykuł metodyczno-praktyczny to lekcja „Mnożenie i dzielenie przez 4” ujęta przez wizytatora A. Krantza (Poznań) autora podręczników dla nauki rachunków i geometrii.

W dziale bibliograficznym omawia Świdwiński (Warszawa) wydawnictwa ku czci Komisji Edukacji Narodowej poruszając przy tem w związku z recenzją „Rocznika Pedagogicznego” przez L. Moszczeńską dzisiejszej teraźności przez wczorajszą przeszłość.

W rubryce „Nasze Echo” specjalności „Przyjaciela Szkoły” umieszczone są odpowiedzi i pytania, jak powinien młody nauczyciel pracować nad sobą, czy nauczyciel powinien często egzaminować dzieci, czy bajki fantastyczne wywierają wpływ dodatni na dzieci itp. Kilka nowych z zakresu metodyki, drobne wiadomości i ogłoszenia uzupełniają treść Numeru.

Z okazji zakończenia drugiego roku, zaznacza się że „Przyjaciel Szkoły” stał się, najobfitszym czasopismem dla nauczycielstwa szkół powszechnych (rocznik cały zawiera 432 stron) i że jest jedynym w wydawnictwie nauczycielskim, które mimo ogólnych trudnych warunków wychodzi regularnie. Wyszło bowiem w ciągu całego roku 20 Nrów w 15 oddzielnych zeszytach. „Przyjacielowi Szkoły” życzymy w nowym roku dalszego rozwoju.

Motyw wigilijny.

Za białym stołem siedli
w Wigilij wieczór cichy,
blask choinkowej jedli
roztoczył barw przepychy.

Oplatkem się łamali
ściskali się za ręce...
We łzach utkwily dali
błękity ócz dziewczęce.

Noc srebrne ściele płótna,
kolendy dzwonią Boże...
Panienska jeno smutna
w tym modrzewiowym dworze.

Oplatkem się łamali,
ściskali się za ręce...
W jej sercu ból się żali
i duszę grały w męce.

Nuca „Wśród nocnej ciszy”,
— w szyby dmie wichler srogi,
— Panienska zda się słyszy
ulańskie gdzieś ostrogi.

Do okna idzie drząca,
spokłada po tarasie.
Jak biała tarcz miesiąca.
(Gdzieś szablą brzękła zda się.)

Cóż to małaczy w dole
z płomykiem tym na przedzie.
Ktoś idzie tam przez pole,
za uzdę konia wiedzie.

Nie zawsze zmarli drzemia
nie wicnie trwa rozłąka.
Nad osrebrzoną ziemią,
siny się płomyk błąka.

Błąka się płomyk siny
zazłemskich czarów mocą.
Z nari brzegów Ferezyty
ktoś wstał miesiącną nocą.
Gabriel Tradeusz Henne.

Rozmaitości.

Najpiękniejsza Amerykanka.

Odbył się w tych dniach w Nowym Jorku konkurs piękności. Obecnie dochodzą wiadomości, iż konkurs został już rozstrzygnięty.

Nagrodę otrzymała 18-letnia dziewczyna, Norma Niblock córka farmera z Kanady. Ma ona niezwykle piękne i regularne rysy, ciemne wielkie i wyraziste oczy i wspaniale kasztanowate włosy. Kiedy wraz z fowarzystkami odbywała podróż do Nowego Jorku, inne kandydatki do nagrody wyśmiewały się z niej, iż puściła się w tak daleką drogę, nie mając ich zdaniem najmniejszego szans zwycięstwa. Albowiem nie chciało im się wierzyć, aby Norma nie wykształcona, skromnie ubrana, pobliła wiele strojnych i dumnych piękności amerykańskich.

A jednak „jury“ bez dyskusji prawie przyznała jej piąte pierwszeństwo. Obecnie będzie ona przez rok cały królować, a wszystkie wystawy nowojorskie pełne będą fotografią tej, która z dnia na dzień stała się modną.

Ku utrapieniu fabrykantów różnych kosmetyków i pudrów, którzy przy sposobności takiego konkursu chcieliby i sobie zrobić reklamę, okazało się, że panna Norma nie używa żadnych środków sztucznych dla upiększenia swej osoby, wystarcza jej mydło, woda — no i młodość.

Wyrzut sumienia na łożu śmierci.

Pewna dama przed 15-toma laty, myjąc sobie ręce w lokalu publicznym, położyła na marmurze pierścionek wysokiej wartości. Kiedy chciała go z powrotem włożyć na palec, okazało się, że pierścionek zniknął, a wszelkie poszukiwania były daremne.

Zdarzyło się to w 1907 roku. Ofiara kradzieży zapomniała już o tym pierścionku, gdy nagle w ostatnich dniach, otrzymała z Paryża list, w którym doniesiono jej, że u pewnej osoby znajduje się do odbrania jej pierścionek. Złodziej polecił go zwrócić, znajdując się już na łożu śmierci.

Stuletnia roślinina.

W ogrodach Kew koło Londynu można obecnie obserwować najdziwniejszą w świecie roślinę. Jest to agawa, która liczy już sto lat, a dopiero zaczyna kwitnąć: gdy jej płatki kwiatowe opadną, ona zginie.

Ta roślinina, w formie kolumny, ma około 20 stóp wysokości, liście u podstawy są wielkości człowieka, a kwiaty, które są na wierzchołku todygi, podobne są do żółto-zielonych nenufarów.

Niekiedy rośliny te kwitną między 20— a 50 — rokiem; ale okaz, który się znajduje w Kew, jest prawdziwą stuletnią agawą z r. 1823.

Niezwykły kot.

W londyńskim „Crystal Palace“ odbywa się obecnie wystawa kotów, na której powszechną uwagę zwraca kot, mający jedno oko żółte, a drugie niebieskie.

Wystawa gobelinów w pałacu papieskim w Awinionie.

W imponujących salach starego pałacu papieskiego w Awinionie otwarto wystawę gobelinów.

Trudne o piękniejszą rolę dla tych przepysznych zabytków sztuki, jak te potężnie sklezione, stylowe komnaty.

Władze miasta Awinionu zaprosiły na otwarcie wystawy 300 osób ze świata literatury i sztuki.

Wystawiono 44 gobelinów, których tematy zaczerpnięte są ze Starego Testamentu z historii Artemizy, Diany, Koroliana i Ludwika XIV.

Zwłaszcza gobelin zatytułowany Audjencja kardynała Chigi u Ludwika XIV budzi największy podziw, gdyż utrwała fakt historyczny, który się odbył w Awinionie.

Większość wystawionych gobelinów jest dziełem Le Brun'a, Troy i A. Coypele.

Kto przewalutował Gdańsk?

Senat gdański rozesał prasie miejscowej następujący komunikat: Zastłona która dotychczas spoczywała na kredycie dla gdańskiego banku emisyjnego, obecnie może być już usunięta. Źródłem angielskim, na które wskazywał senator Volkman, w swojej mowie tylko ogólnikowo, jest, jak się obecnie okazuje, nie kto inny, lecz „Bank of England“, stara centralna instytucja emisyjna Anglii. Bank of England zobowiązał się dostarczyć gdańskiemu bankowi emisyjnemu 200 tysięcy funtów szterlingów kredytu, odpowiadającego 5 milionom guilderów po uprzednim zebraniu przez Bank Gdański kapitału zakładowego. Ponadto Bank of England zapewnił, iż będzie najściślej współpracował z gdańskim bankiem emisyjnym.

W komentarzu do tego komunikatu senat wskazuje na wielką wagę tego kredytu, gdyż Gdańsk, jako małe państwo, o 400,000 mieszkańców, nie może liczyć na notowanie jego waluty na rynkach międzynarodowych. Komentarz wskazuje na wielkie znaczenie, jakie ma dla Gdańska współpraca z taką instytucją finansową, jaką jest Bank angielski.

Socjalistyczna „Daniger Volksstimme“ zaopatruje ten komunikat uwagą, że jest on pełen kadzidla dla samego senatu i zawiera sporo umiżgów dyplomatycznych pod adresem, oczywiście, Anglii.

Zwyrodnienia.

W Wiedniu skończył się proces niejakiej Milicy Vukobrankowic, guwernantki, oskarżonej o to, że rodzinę, w której była na posadzie, otrula arsenikiem. Sąd skazał ją na trzy lata więzienia, przyczem prasa wiedeńska donosi, że Vukobrankowic po ogłoszeniu wyroku otrzymała listownie 15 propozycji matrymonjalnych.

Niemcy mają 10 milionów kobiet za wiele.

Urząd statystyczny Rzeszy ogłasza, że w całym państwie liczba kobiet przeważa liczbę mężczyzn o 10,127,000 głów. Ten nienormalny stosunek jest naturalnie wynikiem wojny, w której Niemcy prawie 10 milionów ludzi stracili.

Szukali choinkę a znaleźli zwłoki kobiety.

W Muchowcu na G. Śląsku medaleko szybu „Christnacht Schacht“ kilku chłopców, którzy udali na poszukiwanie choinek, znaleźli zwłoki zamordowanej kobiety, które już uległy rozkładowi.

Pomimo tego jednak rozpoznano w trupie zaginioną przed kilku tygodniami córkę dyrektora banku z Katowic, pannę Hertę Lückównę. Komisja lekarska zbadała, iż Lückówna została zamordowana na ile seksualnym. Pomimo energicznego śledztwa, na ślad mordercy dotychczas nie natrafiono.

Sybilla zabiła wychowankę ks. Radziwiłłów.

Znany francuski psychiatra Charpignon, opowiada w świeżo wydanej książce o nader osobliwym wypadku, wkraczającym w sferę nadzwyczajności.

Ks. Radziwiłł, przebywający w Paryżu przyjął swego czasu na wychowanie ubogą sierotę, imieniem Agnieszka. Dziecko zażywało w domu ksiązęcy pełnej swobody. Jednak było w pałacu coś, co budziło w niej nieopisaną lęk a wielką salę pałacową, obwieśzona szeregiem obrazów. Dziewczynka za żadną cenę nie chciała przestąpić progę tej sali. Woląta obchodzić dalszą drogę przez schody i dziedzińce, byle nie przejść przez znieawidzoną komnatę. Napróżno pytano ją o powód tej idiosynkrazji. Wreszcie dano jej spekulację.

Tak upłynęło lat kilkunastu, w ciągu których Agnieszka dorosła na dorosłą pannę, nie pozbywając się wstrętu do wielkiej komnaty. Dowiedziano się tylko, co było powodem jej trwogi:

Oto duży obraz w ciężkich ramach, przedstawiający mityczną Sybillę z Kumbą wiszący nad drzwiami sali.

Wreszcie książe wydał ją zamąż i nadszedł dzień ślubu. Rozbawione towarzystwo, usłyszawszy o dziwnej obawie Agnieszki przed wielką salą, z figlów zaciągnęło tam pannę młodą, aby ją „uleczyć z obawy“. Opierając się rozpaczliwie dziewczynę wpełniła do sali i zamknęła drzwi na klucz.

Oszalała ze strachu, zaczęła rozpaczliwie wstrząsać drzwiami, gdy w tem portret Sybilli spadł ze ściany i ciężarem swoim roztrzaskał jej czaszkę...

Byłoby to osobliwy przykład przeczcucia nieszczęścia na wiele lat naprzód; podobne przykłady notowano już nieraz.

Redaktor: Kazimierz Jaroszyk ze Szczytna. Drukiem i nakładem Joanny Pieniężnej z Olsztyna.

Zamówienie „Gazety“ na styczeń.

Ich bestelle hiermit für den Monat Januar 1924 die polnische Zeitung

„Gazeta Olsztyńska“

aus Allenstein mit Zustellung und zahle 2 Goldmark. (Imię, nazwisko i adres (Vor- und Zuname und Adresse))

Obige 2 Goldmark erhalten zu haben bescheinigt:

Tow. Młodzież w Stanisławie

W drugie święto Bożego Narodzenia i środę 26 grudnia br.

odegrany będzie w Stanisławie w zamkniętym kółku w salce p. S. Sokolowskiego

TEATR

amatorski, składający się z następującego programu:

1) U żłóbku w Betleem

Jasełka w dwóch aktach.

2) Korale

sztuka w dwóch aktach na tle gwiazdkowym osnuta.

3) Podejrzana osoba

arcywesoła krotochwila w 1 akcie.

W przerwach deklamacje, monolog, kupty, śpiew chórowy i na głosy oraz koncert własnej orkiestry.

Początek o godz. 4-tej po południu. Wstęp bezpłatny i tylko dla Polaków, mogących się jako tacy wyległymować. Dzieci niżej lat 14 muszą po drugiej sztuce wychodzić.

ZARZĄD

Towarzystwa Młodzieży polskokatolickiej w Stanisławie.

Gospodyni hotelowa

starsza, doświadczona osoba potrzebna od zaraz.

Zgłoszenia nadesłać należy z odnośnym świadectwem.

Jadwiga Czerlicha,

Hotel International, Olsztyn, ul. Dworcowa.

Polecamy:

Maryański Kalendarz dla wszystkich

cena 50 fen., z przesyłką 65 fen.,

Regensburger Marienkalender

cena 75 fen., z przesyłką 85 fen.,

Bloczki = polskie i niemieckie

mały 15 fen., z przesyłką 20 fen.,

duży 40 fen., z przesyłką 50 fen.

ścianki od 20—100 fen. . . . .

KSIEGARNIA „GAZETY OLSZTYŃSKIEJ“.

W Sztumie w biurze Związku Polaków.

Kto chce swoją

posiadłość sprzedać

wydzierżawić lub zamienić niech ogłasza

w „Gazecie Olsztyńskiej“.

Elementarz toruński

egz. po 15 fen. złotych poleca

Księgarnia Gazety Olsztyńskiej